

Språk och stil

Språket i bruk

Lektion 5

Jan Lindström

Nordica

Register och stil

- Register = vad man gör
  - stil = hur man gör det
- Yrkesregister
  - verksamheten är utslagsgivande för hur man låter
  - lekt-inslagen kan vara åtskiljande
- Formalitetsgrad
  - stillägen

Vad är stil?

- Allt har stil – dålig eller bra
  - Textens layout
  - Textens struktur
  - Satsens struktur
  - Orden
  - Uttalet och intonationen

Stilens betydelse

- Beteckning för ett förhållande mellan människor och texter
- Form och innehåll – effekten av detta förhållande
- En upplevelseterm (jfr språk och stil)
  - Bägge-båda, icke-ej, även-också, skall-ska
- Påverkan, manipulation
- Ett val: innehållet och uttrycket
  - Inte bara "vad" utan "hur"
  - Genre: anpassning eller avvikelse

Inlärnning av stil

- En del av språkinlärnning & - kompetens
  - ett sätt att tala, skapa och tolka social betydelse
  - att lära sig vad man säger, hur man säger det
- Medveten (sekundär) inlärnning
  - skriftspråket, det vårdade talspråket (skola)
  - Retorik (talkonst)
  - Stilfigurer (litteratur)

Stilarter (genrer)

- Stil hos språkbrukare
  - Ålder, kön, region, social bakgrund
- Några stilarter
  - Kanslistil, religiös, affärsstil, vetenskaplig, polemisk, veckotidningsstil, vardaglig
  - Ledare, kultur, nyheter, kåseri, sport, rubriker
- Stilutveckling
  - Språkssystem – språkbruk (formalitet)
    - Flicka-tjej, tala-prata
  - Form – norm (rätt-fel)
    - Kännspak, lavoar, pulpet, kasta sina legender

Stilens interpersonliga aspekter

- Hövlighet
  - Gå ut! / Skulle ni möjligen kunna gå ut?
- Interaktionell strategi
  - Engagemang och hänsyn
- Attityd
  - Epistemiska markörer
    - Ju, väl, nog, nu, jag tycker/tror
    - Kanske, troligen, sannolikt
  - Källmarkörer (evidentiella markörer)
    - X säger, påstår, hävdar, vill göra gällande att...

Stilnivå och -valör

- Hög-låg, vårdad-ovårdad, bildad-vulgär
- Högre stil, normalprosa, vardaglig (talspråk)
- Stilart (homogen stil), stilbrott, neutral-markerad
- Terrorist-frihetskämpe, horunge-kärleksbarn, usel-dålig, skit-smuts

Usel Undermålig Dålig	Fenomenal Framstående Utmärkt Förträfflig
Lågpresterande Anspråkslös Svag	Bra Hygglig Acceptabel

Stilfigurer

- Alliteration, anafor, antites, emfas, eufemism, ironi, kiasm, litotes, metafor, metonymi, oxymoron, parodi, pleonasm, tautologi, zeugma ...
- *Ett dåligt huvud hade han, men hjärtat det var gott; gå bort (dö); konsten är lång, kort är vår levnad; inte så tokigt; jätteliten; gammal gubbe; gott och väl; Han tog henne i handen och spårvagnen till stan.*

Klassisk stilanalys

- Fonetisk-grafematisk
  - Morfologisk
  - Syntaktisk
  - Semantisk/lexikal
  - Komposition
  - Stilfigurer
  - Pragmatik
  - Kontext
- 1. Analys
  - 2. Beskrivning (syntes)
  - 3. Tolkning, bedömning

Samtalsstil

- Språkliga uttryck och strategier med vilka talarna når interaktionella mål som koherens och samhörighet
- Omedveten snarare än medveten
- Individuell men också kulturbunden

Språkliga uttryck för en samtalsstil

■ Rytmm

- turtagning, överlappningsbenägenhet
- taltempo, paus, tystnad

■ Topik

- Personliga/generiska topiker
- Snabba frågor, envishet (att introducera topik)

■ Kontakt

- Uppbackning (*ja jo nä nehe aha exakt absolut va kul*)
- (utbyte av) Personliga avslöjanden

■ Expressivitet

- fonologi och intonation

Stilen som en sammansättning

- Ingen har knappast en viss samtalsstil
  - variation enligt social kontext
  - en mix snarare än en renodlad stil
    - individuell stil – unik mix
- När stilarna matchar
  - smidig kommunikation
    - och när de inte matchar: störning, missförstånd

Källor

- Allmänt om stil- och textanalys

- Cassirer, Peter 1979. Stil, stilistik, stilanalys. Stockholm: Almqvist & Wicksell.

- Lagerholm, Per 2008. Stilistik. Lund: Studentlitteratur.

- Samtalsstil

- Tannen, Deborah 1984. Conversational style. Analyzing talk among friends. Norwood NJ: Ablex.